VATRA, Foaie românească de opinie și informație. Apare în Italia, la Roma, din ian. 1951 (nr. 1) pînă în iun. 1994, prin multiplicarea fotomecanică a unui dactiloscript de 16–32 p. (*„Impresso come manoscritto"*), fără indicarea colegiului de red., lunar în 1951–1954, o dată la două luni în 1955–1958, de 5 ori pe an în 1959, de 4 ori pe an în 1960–1965, 1971–1981 și 1983, de două–trei ori pe an în 1966–1970, de 3 ori pe an în 1984–1990, de două ori pe an în 1991–1992 și anual în 1993–1994. Format : 22 x 33 cm. Editor : Petre Vălimăreanu (29 iun. 1909–30 oct. 1994). *„Născut în satul Țigănești din Muscel, fiul învățătorului Nicolae Vălimăreanu și al Alexandrinei Tuluca din Lerești, Petre Valimăreanu publica, din 1950* (sic), *fără întrerupere, revista « Vatra », pe care o scria, dactilografia, o capsa și o expedia pe banii lui, ajutat doar de rarele donații și de soția sa"* (↗Antonia Constantinescu). Nr. 46, oct. 1954 a apărut la München ; nr. 47, noi. 1954 a apărut la Bonn, iar nr. 48, dec. 1954 la Paris ; din ian.–feb. 1955 (nr. 49) rev. apare la Roma ; nr. 56, mar.–apr. 1956 a apărut la Viena ; din mai.–iun. 1956 (nr. 57) rev. a apărut la Roma ; nr. 75, mai–aug. 1959 a apărut la Freiburg ; din sep.–oct. (nr. 76) rev. apare din nou la Roma ; nr. 83, mar.–apr. 1961, nr. 85, sep.–dec. 1961, nr. 87, mar.–apr. 1962 și nr. 89, sep.–dec. 1962 au apărut la Paris ; din ian.–iun. 1963 (nr. 90) pînă în iun. 1994 (nr. 194), rev. apare în R.F. Germania, la Freiburg im Breisgau. Alte cîteva nr. au apărut incidental la Milano, Padova, Köln, Madrid, Stuttgart sau Merzhausen. În art. „CĂTRE CITITORI" (nesemnat), din nr. 1, ian. 1951, p. 2, se afirmă următoarele : *„Un grup de refugiați români din Italia a hotărît scoaterea acestei publicații în scopul de a înregistra, din cele întâmplate aici, tot ce ne privește, și a menține legătura cu fugarii din alte țări. / Tineri toți, n'am avut când avea însărcinări prea importante. Spunem aceasta numai spre a accentua că neavând noi nici-o răspundere specială în cele trecute — și petrecute — scrisul nostru n'are de apărat teze sau poziții date, el este liber să exprime categoric o stare de spirit complet dezinteresată, cu singura preocupare deci de a fi « plăcuți lui Dumnezeu și folositori neamului nostru ». Cu atât mai mult, că nu aparținem nici-unui compartiment politic. Suntem doar Români, din marea massă românească, mulțumiți de a face parte din singura entitate națională căreea îi recunoaștem o totală legitimitate : neamul și țara noastră. [...] « Vatra » nu are colaboratori tocmiți, orice român poate scrie la ea. Cine e frământat de un gând folositor obștei naționale — de aici și de acasă — sau cunoaște vreo afirmcie românească, ori străină privind țara noastră, să pună aceste lucruri pe hârtie și să ni le trimită. Articole sau note* scurte *și cu miez. Întocmite cu o rigidă obiectivitate. Scrise neaoș românește (asta nu înseamnă neapărat cronicărește).*

Informații complete și bine controlate. Vom sta cu drag la dispoziția tinerilor studioși, scriitori, poeți, pregătirea și talentul lor găsind aici posibilitatea unei afirmări — împiedicată de urgia zilei să se manifeste în locul și cadrul ei natural." Art. „Sărbătoarea Vetrei" (nesemnat), din nr. 37, ian. 1954 oferă informații în legătură cu tirajul, finanțarea, cititorii și răspîndirea publicației în primii 3 ani de apariție : *„Tirajul VETREI a variat, în acest timp, între 500–850 de exemplare. Numărul aproximativ al cititorilor, trecându-și din mână'n mână foaia, este evaluat la circa 3.000. Încasările, dela 1 Ianuarie 1951 la 31 Decembrie 1953, au fost de 693.000 lire. În afară de vreo duzină de pachete, am primit 343 daruri bănești, provenind : 85 din Italia, 63 din Franța, 46 din Canada, 34 din Germania, 30 din Chili, 21 din Statele Unite, 19 din Argentina, 13 din Noua Zelandă, 9 din Australia, 7 din Elveția, 5 din Brazilia, 3 din Portugalia, 3 din Austria, 2 din Spania, câte 1 din Grecia, Norvegia și Indochina. / În ce privește cîtul sumelor primite, ordinea pe țări e următoarea : Italia, 167.550 lire ; Franța, 111.210 ; Canada, 105.315 ; Germania, 104.605 ; Statele Unite, 63.555 ; Chili, 33.625 ; Argentina, 28.000 ; Noua Zelandă, 21.755 ; Australia, 19.850 ; Elveția, 16.200 ; Austria, 5.800 ; Portugalia, 4.250 ; Brazilia, 3.725 ; Spania, 2.810 ; Indochina, 2.700 ; Norvegia, 1.650 ; Grecia, 400. / În afară de aceste țări, mai trimitem Vatra în Anglia, Belgia, Iugoslavia, Japonia, San Domingo, Suedia, Turcia, Uruguai, Venezuela ; cîtva timp am trimis-o deasemeni în Algeria, Cuba și Peru. / Ajutoarele bănești provin : 55 dela muncitori, 17 dela profesori universitari, 38 dela ingineri, 8 dela medici, 14 dela avocați, 45 dela alți titrați, 16 dela învățători, 21 dela preoți (14 ortodocși, 4 uniți, 3 catolici), 13 dela studenți, 22 dela comercianți, 6 dela pictori, 4 dela ziariști, 4 dela agenții de presă, 3 dela oameni din lagăre, 5 dela ofițeri superiori, 29 dela italoromâni, 3 italieni, 3 francezi, 2 nemți din România, 1 grec, 1 turc. Statistica aceasta nu-i însă completă, căci n'am putut identifica starea tuturor celor ce ne-au ajutat. [...] Cei mai stăruitori susținători ai Vetrei au fost refugiații din Noua Zelandă și Canada ; în prima, toți primitorii revistei și-au plătit contribuția. Bine, în această privință, s'au prezentat și Franța cu Germania, mai ales în primii ani ; deasemeni Italia și Chili. Ultimii, au fost Românii vechi din Statele Unite și Canada : n'am primit dela ei* niciun ajutor. *Nici măcar dela preoți, deși le-am trimis foaia neîntrerupt 3 ani de zile ; dar, ca să nu se desmintă humorul românesc, 3 dintre dânșii, naturi mai vesele se vede, ne-au anunțat conștiincios când și-au schimbat adresele... [...] Deasemenea mărturisim, pentruca să ne fie pe jumătate iertat păcatul, că ne-am permis, după 3 ani de treabă, să strângem pe colaboratori la un mic « bairam ». Evenimentul a avut loc la 17 Ianuarie. Și au venit ostenitori de toată mâna : scribi, cărători ai hârtiei, contribuabili, lipitori de mărci și de adrese, susținători cu entuziasmul, uitători, ba și unii ce nu știau nici măcar cum se chiamă gazeta sărbătorită..."* În legătură cu orientarea publicației, în art. „Sărbătoarea noastră" (semnat Petre Musceleanu), din nr. 48, dec. 1954, pp. 3–4, se precizează următoarele : *„VATRA, atât în ce privește conținutul, cât și ca mijloace, e produsul și expre-*

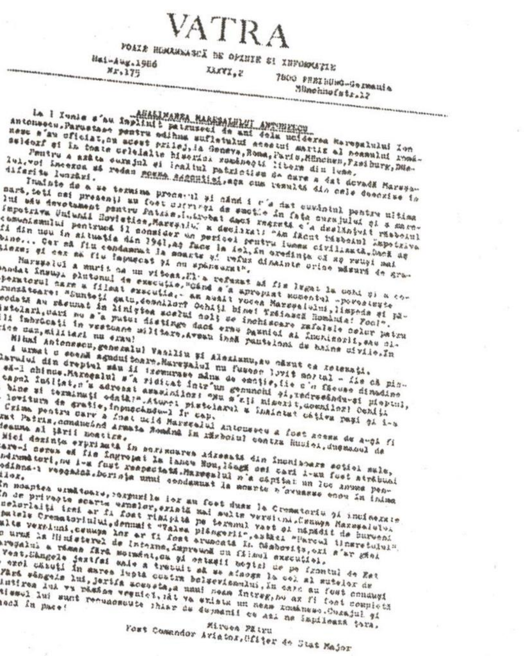

VATRA

FOAIE ROMÂNEASCĂ DE OPINIE ŞI INFORMAŢIE

Mai-Aug.1986 Nr.175 XXXVI,2 7800 FREIBURG-Germania Münchnerstr.12

ASASINAREA MAREŞALULUI ANTONESCU

La 1 Iunie s'au împlinit patruzeci de ani dela uciderea Mareşalului Ion Antonescu. Parastase pentru odihna sufletului acestui martir al neamului românesc s'au oficiat, cu acest prilej, la Geneva, Roma, Paris, München, Freiburg, Düsseldorf şi în toate celelalte biserici româneşti libere din lume.

Pentru a arăta curajul şi înaltul patriotism de care a dat dovadă Mareşalul, voi încerca să redau scena asasinării, aşa cum rezultă din cele descrise în diferite lucrări.

Înainte de a se termina procesul şi când i s'a dat cuvântul pentru ultima oară, toţi cei prezenţi au fost cuprinşi de emoţie în faţa curajului şi a marelui său devotament pentru Patrie. Întrebat dacă regretă c'a deslănţuit războiul împotriva Uniunii Sovietice, Mareşalul a declarat: "Am făcut războiul împotriva comunismului pentrucă îl consider un pericol pentru lumea civilizată. Dacă aş fi din nou în situaţia din 1941, aş face la fel, în credinţa că aş reuşi mai bine... Cer să fiu condamnat la moarte şi refuz dinainte orice măsură de graţiere; şi cer să fiu împuşcat şi nu spânzurat".

Mareşalul a murit ca un viteaz. El a refuzat să fie legat la ochi şi a comandat însuşi plutonul de execuţie. "Când s'a apropiat momentul - povesteşte operatorul care a filmat execuţia, - am auzit vocea Mareşalului, limpede şi tunătoare: "Sunteţi gata, domnilor? Ochiţi bine! Trăiască România! Foc!". Deodată au răsunat în liniştea acelui colţ de închisoare rafalele celor patru pistolari, cari nu s'a putut distinge dacă erau paznici ai închisorii, sau civili îmbrăcaţi în vestoane militare. Aveau însă pantaloni de haine civile. In orice caz, militari nu erau!

Mihai Antonescu, generalul Vasiliu şi Alexianu, au căzut ca trăsnaţi.

A urmat o scenă zguduitoare. Mareşalul nu fusese lovit mortal - fie că pistolarului din dreptul său îi tremurase mâna de emoţie, fie c'o făcuse dinadins ca să-l chinue. Mareşalul s'a ridicat într'un genunchi şi, redresându-şi pieptul, cu capul înălţat, s'a adresat asasinilor: "Nu m'aţi nimerit, domnilor! Ochiţi mai bine şi terminaţi odată!". Atunci pistolarul a înaintat câţiva paşi şi i-a dat lovitura de graţie, împuşcându-l în cap.

Crima pentru care a fost ucis Mareşalul Antonescu a fost aceea de a-şi fi apărat Patria, conducând armata Română în războiul contra Rusiei, duşmanul de totdeauna al ţării noastre.

Nici dorinţa exprimată în scrisoarea adresată din închisoare soţiei sale, în care-i cerea să fie îngropat la Iaşul Nou, lângă cei cari i-au fost străbuni şi îndrumători, nu i-a fost respectată. Mareşalul n'a căpătat un loc măcar pentru odihna-i veşnică. Dorinţa unui condamnat la moarte n'avusese ecou în inima asasinilor.

În noaptea următoare, corpurile lor au fost duse la Crematoriu şi incinerate. In ce priveşte soarta urnelor, există mai multe versiuni. Cenuşa Mareşalului şi a celorlalţi trei ar fi fost risipită pe terenul vast şi năpădit de bureţi din spatele Crematoriului, denumit "Valea plângerii", astăzi "Parcul Tineretului". După alte versiuni, cenuşa lor ar fi fost aruncată în Dâmboviţa, ori s'ar găsi într'o urnă la Ministerul de Interne, împreună cu filmul execuţiei.

Mareşalul a rămas fără mormânt, ca şi ostaşii noştri de pe frontul de Est şi de Vest. Sângele jertfei sale a trebuit să se adauge la cel al sutelor de mii de eroi căzuţi în marea luptă contra bolşevismului, în care au fost conduşi de el. Fără sângele lui, jertfa aceasta, a unui neam întreg, nu ar fi fost completă.

Amintirea lui va rămâne veşnic, cât va exista un neam românesc. Curajul şi patriotismul lui sunt recunoscute chiar de duşmanii ce azi ne împilează ţara. Odihnească în pace!

Mircea Pătru

Fost Comandor Aviator, Ofiţer de Stat Major

sia maselor românești refugiate. În spatele ei n'au stat formații politice, confesiuni bisericești sau grupuri de afaceri. Foste « excelențe » sau vedete deale exilului n'a avut în redacție sau printre susținători. De altă coloratură, decât strict românească, s'a ferit. Dacă a accentuat în deosebi aspectul legionar, e tocmai din pricină că, expresie fidelă a componenței și tendințelor exilului, era firesc ca majoritatea colaboratorilor și cititorilor să fi fost legionari. Revista însă nu-i legionară : nu numai că n'a primit această misiune, de a vorbi în numele Mișcării, dela un for conducător — dar nici responsabilii ei n'au avut vreodată lipsa de modestie să identifice în scrisul lor linia unui Moța." Detalii în legătură cu întemeietorii rev. au fost oferite de Petre Vălimăreanu în art. „La un deceniu", din nr. 81, sep.–dec. 1960, pp. 1–2 : *„Într'o seară de Noembrie sau Decembrie 1950 (« Anul sfânt » !), ne găseam adunați la un pahar de vin, în Via Castelfidaro (Roma), la « Foglia », câțiva pribegi. Aci a venit iar vorba de nevoia unei publicații care, oglindind adevăratele necazuri și doruri ale românimii din exil, să contribuie la risipirea haosului. Și, spre a fi mai siguri că entuziasmul n'are nici cea mai vagă legătură cu licoarea vestitului « frascati », ne-am îndemnat și am semnat și un « act », în vreo 13 câți eram : Nicu Bujin, Dinu Adameșteanu, Doina Ienciu, Nae Iliescu, Mircea Popescu, Costache Horodinceanu, Aurel Ciufecu, Caleș și alții...*" Noi detalii în art. „Jubileul de argint", din nr. 136, oct.–dec. 1975, pp. 1–3 : *„Ne găseam așadar, în seara aceea de 20 Octombrie 1950, în jurul mesei dela « Foglia » : dr. Mircea Popescu dela radio Roma, dr. Iliescu de la Padova, arheologul Dinu Adameșteanu, inginer Doina Ienciu dela Paris, dr. Aurel Ciufecu, Nicu Bujin, dr. Costache Horodinceanu dela Veneția, prof. Caleși și alții, dornici să participe la lupta de eliberare. [...] Primii bani i-au pus câțiva dintre inițiatori, cari înșiși o duceau destul de greu. Părintele profesor Frédéric Tailliez dela Institutul Oriental ne-a împrumutat mașina sa de scris cu litere românești ; alta ne-a fost dăruită mai târziu de inginerul Fați, fârșerot din Albania. Hârtie am dobândit deocamdată « per gentilezza » ; cerneală, la fel.*" Trei liste de susținători ai rev. au fost publicate în nr. 136, oct.–dec. 1975, p. 2, nr. 156, oct.–dec. 1980, p. 21 (la rubrica „Din lumea exilului") și nr. 188, sep.–dec. 1990, p. 1, în cadrul art. „Un jubileu al pribegiei românești", semnat Petre Vălimăreanu. Principalele rubrici : „Calendarul Național" (Petre Vălimăreanu), „Calendar literar", „Știri din țară", „Semnalări", „Cronica pesimistului", „Pentru legionari". Principalii colab. : Petre Vălimăreanu, ⇗Mircea Popescu (art., recenzii, anecdote la rubricile „Semnalări" și „Cronica pesimistului", semnate cu pseudonimele Dragoș Măgureanu și Adrian Popa), Radu Cornățeanu, Petre Musceleanu, Bucur Calangiu, Vasile Pietreanu, ⇗Constantin Papanace, M.F. Enescu. După ce a reprodus în nr. 1, ian. 1951, p. 1, „Mesajul Majestății Sale Regelui Mihai I către poporul românesc de anul nou 1951", rev. **V.** și-a precizat orientarea legionară (antisimistă), a contestat oportunitatea actului de la 23 aug. 1944 și a polemizat cu reprezentanții partidelor politice românești din exil grupați în jurul regelui și al ⇗**Comitetului Național Român**. În **V.** au apărut art. și amintiri despre Mișcarea Legionară (Bucur Calangiu, „Criza Mișcării Legionare", în nr. 7, iul. 1951, pp. 3–6, nr. 8, aug. 1951, pp. 3–5, nr. 10, oct. 1951, pp. 3–6, nr. 12, dec. 1951, pp. 3–7, „Dosarul rușinii", despre ⇗Horia Sima, în nr. 38, feb. 1954, „Cain și Mișcarea Legionară", în nr. 74, mar.–apr. 1959, pp. 7–8 ; Petre Vălimăreanu, „Considerații necesare", în nr. 60, noi.–dec. 1956, pp. 3–5, „Ilie Gârneață", în nr. 70, iul.–aug. 1958, pp. 3–5 ; Iancu Dunăreanu, „Unde este adevărul ?", în nr. 82, ian.–feb. 1961, pp. 5–7 ; M.F. Enescu, „Câteva cuvinte despre Vasile Iasinschi", în nr. 148, oct.–dec. 1978, pp. 9–10, „Partidul social-creștin « Totul Pentru Țară »", în nr. 155, iul.–sep. 1980, pp. 3–7, „Organizarea exilului și Mișcarea Legionară", în nr. 160, oct.–dec. 1981, pp. 1–2, „Constantin Papanace", în nr. 171, ian.–apr. 1985, p. 30, „Câteva lămuriri despre POZIȚIA POLITICĂ A GĂRZII DE FIER pe plan intern și extern", în nr. 188, sep.–dec. 1990, pp. 7–8). În nr. 47, noi. 1954, pp. 3–5, Ilie Gârneață, Vasile Iasinschi și ⇗Constantin Papanace publică un apel „Pentru refacerea Mișcării Legionare". În nr. 123, iul.–sep. 1972, pp. 1–4, este publicată scrisoarea deschisă adresată de Valerian Trifa președintelui Asociației „România". În nr. 166, iul.–sep. 1983, p. 1, este reprodusă „Declarația de la Madrid", formulată de Consiliul Legiunii în sesiunea din 25–27 aug. 1983. În art. „Măreția unei lupte" (nr. 135, iul.–sep. 1975, pp. 1–3), Bucur Calangiu susține teza potrivit căreia cei mai activi și mai prestigioși reprezentanți ai exilului cultural și politic românesc aparțin sau au aparținut Mișcării Legionare (*„aproape nu există realizare mai serioasă a exilului, care să nu aibă la bază mult hulitul element legionar"*).

Printre cei citați în sprijinul acestei afirmații se află : Mircea Popescu, Valerian Trifa, Vasile Boldeanu, Virgil Mihăilescu, Dumitru Găzdaru, Mircea Eliade, Paul Costin Deleanu, Dumitru Bacu, Dumitru Nimigeanu, Traian Popescu, Ion Halmaghi, Eugen Lozovan, Aurel Răuță, Horia Stamatu, Ioan Cușa. În nr. 193, apr. 1993, pp. 1–2, Marian Munteanu, liderul acțiunilor de protest anticomunist din Piața Universității (București, 1990), publică un apel „Către toți românii", în care formulează opinii despre Mișcarea Legionară, din perspectiva formațiunii sale politice, Mișcarea Pentru România. Rev. a reprodus art. de Nae Ionescu și Ion I. Moța, vss. de Vasile Alecsandri, Octavian Goga, Lucian Blaga, V. Voiculescu, Tudor Arghezi, St.O. Iosif, Duiliu Zamfirescu, Radu Gyr (*Cântec de leagăn*, *Marșul muncitorilor*, *Imnul Moța–Marin*), Ion Țolescu, Vasile Posteucă, Nichifor Crainic, Marin Sorescu (*Muzeul satului*, în nr. 110, iul.–dec. 1968, pp. 19–20, *Trebuiau să poarte un nume*, în nr. 112, apr.–iun. 1969, p. 12), Ioan Alexandru (*Câmpia libertății*, în nr. 146, apr.–iun. 1978, p. 23) ș. a. Cu ocazia împlinirii a 20 de ani de la moartea lui Petre Pandrea, fiul acestuia, Andrei Pandrea, îi reproduce în nr. 181, mai.–aug. 1988, pp. 3–10, eseul „Enigma lui Nae Ionescu". Un art. nesemnat din rev. **B.I.R.E.** (nr. 393, 16 apr. 1964, p. 4), intitulat „Care e rolul lui Petrică Vălimăreanu în lumea refugiului românesc", oferă o imagine a modului în care o parte a exilului a receptat rev. **V.** : *„Despre PETRICĂ VĂLIMĂREANU, directorul publicației legionare VATRA, cunoscută în exil sub denumirea ȘATRA, am avut ocazia să ne ocupăm de nenumărate ori. Publicația sa, cea mai abjectă din punct de vedere antisemit, întrece în vocabular pe defuncta « Porunca Vremii » a lui Ilie Lăptărie. Petrică Vălimăreanu își mută « Șatra » când dela Roma la Paris sau la Freiburg, unde în ultima vreme a găsit adăpost. Întrebarea care a fost pusă de exilul românesc anticomunist este : jocul cui face Petrică Vălimăreanu ? [...] În publicația sa întâlnim atacuri contra unor oameni pe cari și comuniștii îi atacă, ca de exemplu : I.G. Duca, Armand Călinescu, Victor Iamandi, Grigore Gafencu, pentru a nu cita decât câteva nume luate la întâmplare. Prezența lui Vălimăreanu în lumea exilului devine pe zi ce trece și mai suspectă."* Într-un doc. al Securității, citat de Mihai Pelin în vol. *„Artur". Dosarul Ion Caraion* (2001), se afirmă următoarele : *„Organele noastre au posibilități de a publica în această fițuică materiale menite să ducă la adâncirea disensiunilor existente între legionari."*

Referințe : A.C. [Antonia Constantinescu], „Petre Vălimăreanu, 29. VI. 1909–30. X. 1994", *Lupta*, nr. 235, 22 noi. 1994, p. 8.

Florin Manolescu

Enciclopedia EXILULUI Literar ROMÂNESC 1945 - 1989

scriitori
reviste
instituții
organizații

Ediția a doua
revizuită
și adăugită

compania

Macheta și realizarea : compania
Redactor : Adina Kenereș
Procesare computerizată : Bogdan Constantinescu și Vlad Predescu
Tipărit la Print Multicolor Iași

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
MANOLESCU, FLORIN
Enciclopedia exilului literar românesc : 1945-1989 /
Florin Manolescu. - Ed. a 2-a, rev. - București : Compania, 2010
Bibliogr.
Index.
ISBN 978-973-1960-82-1

821.135.1(100).09:929

© compania, 2003, 2010

Str. Tuberozelor Nr. 9, Sector 1, 011411 București
Tel. : 021 223 23 28 Fax : 021 223 23 25
Tel. difuzare : 021 223 23 24, 021 223 23 37
e-mail : compania@rdslink.ro compania@clicknet.ro
www.compania.ro

Simboluri și prescurtări

^{2}, ^{3}... = ediția a doua, ediția a treia...
* = născut, ă
† = decedat, ă
⇗ = vezi, caută articolul indicat de cuvîntul (nume propriu, nume de instituție, revistă etc.) plasat la dreapta simbolului
🕮 = bibliografie (volume de autor)

apr. = aprilie
aprox. = aproximativ
art. = articol, ~e
as. = asistent
aug. = august
cca = circa
cap. = capitol, ~e
cf. = conform
col. = colectiv, ~e
colab. = colaborare, colaborator, ~i, a colabora
com. = comună, comunal
conf. = conferențiar, conferință, ~e, a conferenția
coord. = coordonator, ~i, a coordona, coordonare
dec. = decembrie
doc. = document, ~e
dr. = doctor, doctorat
ed. = editor, ~i, ediție, ~i, editorial, ~e, a edita
Ed. = editură, ~i
eng. = englez, ~ă, ~ește
ex. = exemplu, ~e ; exemplar, ~e
f. a. = fără an
feb. = februarie
f. l. = fără loc
fr. = francez, ~ă, franțuzește
frag. = fragment, ~e, fragmentar
ger. = german, ~ă
ian. = ianuarie
it. = italian, ~ă, italienește
iul. = iulie
iun. = iunie
jud. = județ, județean
mar. = martie
ms. = manuscris, ~e
noi. = noiembrie
nr. = număr, ~e
oct. = octombrie
p. = pagină, ~i
pp. = paginile
P.C.R. = Partidul Comunist Român
pref. = prefață, ~e, a prefața
prof. = profesor, ~i, profesoară, ~e
red. = redactor, ~i, redacție, redacțional, a redacta
reed. = reeditat, reeditare, a reedita
rev. = revistă, ~e
R.P.R. = Republica Populară Română
rs. = rus, ~ă, ~esc, ~ește
R.S.R. = Republica Socialistă România
sec. = secol
sep. = septembrie
sp. = spaniol, ~ă
trad. = traducere, traducător, ~i, a traduce
v. = vezi
vol. = volum, ~e
vs. = versus
vss. = versuri